

«ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼԵՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ»-ԴԱՍԸ ՆԹԱՅԻ
ԲԱԿԱԼԱԿՐԻԱՏԻ ԾՐԱԳԻՐ-ՆԱԽԳԻՐ

Ա.Պ.Պետրոսյան

Բարձրագույն գիտակրթական համակարգում մերօրյա զարգացումները յրջարեն խորեելու և գործելու տեղիք են տալիս: Եվ քանի որ դրանց անմիջական պատասխանատուն մասնագիտական ամբիոնն է, ուսուի ներկայացվող նախաձեռնությունը մի փորձ է առաջադրվող նորարարությունները ընթացքավորելու համար: Այն անմիջականորեն առնչվում է բուհական կրթության մեջ աստիճանաբար հիմնավորվող կրեղիսային համակարգի հնոտ մասնագիտական դասընթացի «Հին Արեւելքի պատմություն» շրջանակում նախատեսվող համամասնված մի շարք որակական փոփոխություններ:

-Լսարանային աշխատանքի ազատականացում, որը նշանակում է առարկայական գործող ծրագրային ծավալների սկզբունքային վերափոխում:

-Ուսումնառության ընթացքում դասախոսի և ուսանողի միջև պարտավորությունների հստակեցում, առաջնահերթային համարելով գիտական ընկերակցության սկզբունքը:

-Վերափոխել դասախոսության նպատակայնությունը՝ այսօր գործող գիտա-տեսական տեղեկատվությունից անցնելով գիտա-փիլիսոփայական որակին:

-Գնահատման համակարգի կատարելագործում, ըստ օրի առաջնահերթային համարել ոչ թե ուսանողի պատասխանը, այլ նրա կողմից կատարված գիտատեսական աշխատանքների ծավալը

-Ելնելով իմաստափոխվող հասարակական առաջադիմության տրամաբանությունից՝ արժեքավորել մտավոր ապրանքի արտադրությանը գործառնությունը (այս թվում և դասընթացի շրջանակում), սահմանելով կոնկրետ չափանիշներ:

Այս ամենը տեղ ունեն ներկայացվող աշխատանքի մեջ, որոնք անկասկած գգում են համալրման կարիք:

Ելնելով բարձրագույն կրթության նկատմամբ մերօրյա պահանջների էությունից, ներկայացվող ծրագիրն իր հիմքում նախատեսում է առաջադանմատության խորիմալ առաջադրելով բուհական կրթության մեջ ինքնադրստորան երեք առաջաներթային սկզբունքներ, որոնք, մեր կարծիքով, նախադրյալ կհանգիստանան իմաստային առումով համակարգի ներսում քանակից որակին անցնելու համար:

1.Հարգելով լսարանային աշխատանքը՝ որպես կարևոր նախապայման բուհական կրթության մեջ, առաջարկում ենք այդ բնագավառում կատարել օրակական փոփոխություն, որը կարելի է տեղավորել հետևյալ բնորոշման շրջանակում՝ գիտա-տեսական տեղեկատվությունից անցում գիտա-փիլիսոփայական ընդհանրացումների, ինչը կնշանակի՝ հրաժարվել այսօր տարածված գտած սերտողական պահվածքից՝ մոտենլով նյութի մատուցման և ընկալման տրամաբանական հարթություն: Այս տեսակետից՝ ներկայացվող ծրագիրը նորարարություն է, բայց ոչ հեղափոխական, քանի որ ելնում է հասարակական առաջադիմության էվոլյուցիան գործառնության էությունից: Նրա առաջին մասը լրիվությամբ համապատասխանում է այդ սկզբունքին: Որպես առաջարկի նյութալեանացման երաշխիք, ծրագիրը պահանջում է մասնագիտական դասընթացների վերաբերյալ կարգազգիղ դասախոսությունների /գիտա-տեսական նյութ/ հրատարակում ուսումնական ձեռնարկների տեսքով: Այս դեպքում ուսանողը կազատվի պարտադրված լսարանային պահվածքից, մոտենլով ազատականացված պարապմունքների և գիտական որոնումների հարթություն:

2.Ծրագիրը տեսանելի ծավալներ է նախատեսում ուսանողական միջավայրում նպատակային գիտական գործունեություն իրականացնելու համար, որպես հիմնադրոյթ առաջադրելով՝ մասնակցություն ունենալ մտավոր ապրանքի արտադրության մեջ, որը նշանակում է հանդես բերել իրատեսություն փոփոխվող կյանքի /մասնատիրություն/ նկատմամբ, փորձելով կարգավորել նրա նյութական և մտավոր ոլորտներում այսօր առկա

անհամաձայնությունը՝ կապված մասնավոր ապրանքի արտադրության հետ: Ներկայացվող ծրագրի ներկորդ բաժինն ուսանողական միջավայրին առաջադրում է կոնկրետ գործնականաց, շարունակական գիտական գործունեություն իրականացնելու համար՝ ելնելով ունենալով ստավոր ապրանքի արտադրության գործակիցը:

3. Սովորել աշխատել և պաշտպանել ու գնահատել կատարածը՝ սրանք մեկ թանձրության համարժեքներ են: Ելնելով այն հասկացմանը, որ այսօր գործող գնահատման համակարգը թափանցիկ հեռացել է ոգևորման աղբյուր լինելուց ու միտում ունի վերածվելու յարության, առաջարկում է անցնել ուսանողների գիտելիքների գնահատման նոր համակարգի՝ իր հիմքում ունենալով ժամանակակից համաշխարհային կրթական համալիրի առաջավոր փորձը, որին անցումը համահայկական մասշտաբով պետական քաղաքականության խնդիր է: Նախատեսվում է գնահատման «կրեդիտային համակարգին» անցնել ստորճանաչար, ըստ դասընթացների ու ամբիոնների, որպես պարտադիր նախապայման համարելով մասնագիտական դասընթացի վերաբերյալ ուսումնական ձեռնարկի հրատարակման հարցը, որը նշանակում է ընդհանրացումների ժամանակ նրկվող պատասխանատվություն և վարչապետության բացառում: Գնահատման նոր համակարգը նախատեսում է ուսանողական աշխատանքի որոշակի ազատականացում, դրան համընթաց, պատասխանատվության լուրջ զգացում ուսանողի կողմից կատարվելիք գիտա-տեսական գործունեության մեջ:

Առաջադրվող սկզբունքային տեղաշարժերը նախատեսում են փոփոխություններ գործող ուսումնական ալաններում, որպես համալսարանական կրթության հիմնարար փաթեթ՝ առանձին աշխարհային համարելով լսարանային աշխատանքի ազատականացման գործառնություն:

Ուսումնական ծրագիրը կազմված է երեք բաժիններից՝ տնտեսության, գիտա-կրթական և գնահատման (կրեդիտային համակարգի հիման վրա), նախատեսում ու ստանձնում է աշխատանքային անհրաժեշտ ծավալներ, դրանց իրագործման հնարավոր ու հաշվեկատ ուղիներ և գնահատման իրատեսական չափորոշիչներ:

Բաժին առաջին

«Հին Արևելք» հասկացության իմաստավորումը և նրա ժամանակատարածքային ընդգրկումը: Պատմական ժամանակաշրջանին վերաբերող սկզբնաղբյուրների բնորոշումը: Պատմագիտության սկզբնավորումն ու նրա զարգացման ընդհանուր բնագծերը:

Հին Արևելյան հասարակությունների ներքին կալացման ընդհանրական երևույթները և առանձնահատկությունները: Հասարակական առաջադիմության շարժիչ ուժի գնահատման գործունեությունը Հին Արևելյան քաղաքակրթությունների ներսում:

1. Հին եգիպտական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազարամյակներ/ /ա/հնական և մարդկային ընտրություն: Նրանց փոխհարաբերման հարցը հին եգիպտական քաղաքակրթության մեջ: Եգիպտոսի հին պատմություն սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը:

2. Հին Միջագետքի քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազարամյակներ/ /ա/հնական և մարդկային ընտրություն: Նրանց փոխհարաբերման հարցը Հին Միջագետքի քաղաքակրթության մեջ: Հին Միջագետքի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը:

3. Հին Միջագետքի քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազարամյակ/ /ա/հնական և մարդկային ընտրություն: Նրանց փոխհարաբերման հարցը Հին Միջագետքի քաղաքակրթության մեջ: Հին Միջագետքի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը:

4. Հին Միջագետքի քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազարամյակ/ /ա/հնական և մարդկային ընտրություն: Նրանց փոխհարաբերման հարցը Հին Միջագետքի քաղաքակրթության մեջ: Հին Միջագետքի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը:

5. Հին Միջագետքի քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազարամյակ/ /ա/հնական և մարդկային ընտրություն: Նրանց փոխհարաբերման հարցը Հին Միջագետքի քաղաքակրթության մեջ: Հին Միջագետքի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը:

նրանց ընդհանրագլխած բնորոշումը: Հին խնթական արժեքի ձևավորման և անհետացման համամասնության բացահայտումը: Նրա ներքին կյանքի իմաստավորումը և նրան յուրահետևող թուլության ներքին բացահայտումը: Հայ-խնթական առնչություններ: Խնթական հասարակության բնորոշ ազդեցիկ պահվածքի հիմնավորումը:

4. Ասորեստանյան քաղաքակրթություն /մ.թ. ա. 2-րդ-1-ին հազարամյակներ/

-Բնական և մարդկային ռեսուրսներ: Նրանց փոխհարաբերման հարցը ասորեստանյան քաղաքակրթության մեջ: Ասորեստանի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը: Ասորեստանյան քաղաքակրթության ձևավորման և անհետացման համամասնության բացահայտումը: «Տարածքային շահ» հասկացությունը և նրա դերը ասորեստանյան քաղաքակրթության ներքին և արտաքին կողմնորոշումները: Խնթական հարաբերությունները նրա սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական առաջադիմության պատմության մեջ: Ասորեստանյան «ժամաշխարհային» տերության ռազմաքաղաքական բնագծին հատուկ պնդական համակարգի իմաստավորումը: Հայ-ասորական հարաբերությունների արդյունքները: Ասորեստանի հասարակությանը բնորոշ ազդեցիկ պահվածքի հիմնավորումը:

5. Արևելամիջերկրածովյան ավազանը հնադարում /մ.թ. ա. 2-1-ին հազարամյակներ/

-Բնական ռեսուրսի դերը Արևելամիջերկրածովյան ավազանի քաղաքակրթությունների ձևավորման գործում: Ժողովրդավազմավորման գործընթացն աշխարհատարածքում: Հնագույն պնդավորումների պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Աշխարհագրական միջավայրի ազդեցությունն ավազանում ձևավորված քաղաքակրթությունների ներքին և արտաքին զարգացման կողմնորոշումների հարցում: Փյունիկյան գաղութացման արժեքավորումը: Ժամանակի «մեծ խաղը» և աշխարհատարածքի վերածվելը հակասությունների հանգուցակետի: Երևույթի սոցիալ-տնտեսական հիմնավորումը: Իրատեսության /մասնավոր շահի ձևավորման նախաշրջան/ նկատմամբ անվստահությունից հոգու փրկության գաղափարի առաջադրմանն անցնելու անհրաժեշտության հիմնավորումը:

6. Հին իրանական քաղաքակրթություն /մ.թ. ա. 3-1-ին հազարամյակներ/

-Բնական և մարդկային ռեսուրսներ: Նրանց փոխհարաբերման հարցը հին իրանական քաղաքակրթության մեջ: Հին Իրանի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության փուլավորումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը: Տարածաշրջանային զարգացումները և հին իրանական քաղաքակրթության նախափուլի տեղն ու արժեքավորման գործակիցը:

Հնդիրանական ցեղերի մուտքը տարածաշրջան և համակցությունը նոր գաղափարի առաջադրումը: Պարսկական տերության կազմավորումը և նրա ներքին կյանքի առանձնահատկությունները: Հայ-պարսկական հարաբերությունների իմաստավորումը: «Համաշխարհային շահի» գաղափարի առաջադրումը և նրան հասնելու ուղիների որոնումը: Պարսկական բարեփոխումների ուղղվածությունը և «միասնություն աշխարհի» գաղափարի առաջադրումը: Հույն-պարսկական հակադրությունը որպես մասնավոր և համայնավոր ապրելակերպերի ընդհարում: Ռեժիմ մտավոր նախաձեռնության անցումը որպես հասարակական առաջադիմության նոր արժեքավոր: «Երկբևեռ աշխարհի» մոդելի առաջադրումը: Հին պարսկական միջավայրին բնորոշ ազդեցիկ պահվածքի հիմնավորումը:

7. Հին հնդկական քաղաքակրթություն /մ.թ. ա. 3-1-ին հազարամյակներ/

-Բնական և մարդկային ռեսուրսներ: Նրանց փոխհարաբերման հարցը հին հնդկական քաղաքակրթության մեջ: Հին հնդկաստանի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց ընդհանրացված բնորոշումը: Հնդկաստանի պատմության հնագույն շրջանի /Ինդուսյան/ ինքնատիպության հիմնավորումը: Մարդկային գործնիքի դերը նրա հետագա առաջադիմության մեջ: Հնդարիական ցեղերի՝ որպես նոր նախաձեռնող ուժի, թափանցումը Գանգեսի հովիտ և նրանց նորարարությունը քաղաքակրթության սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական կյանքում: Հին հնդկական և մերձավոր արևելյան քաղաքակրթությունները: Նրանց նմանություններն ու տարբերիչ գծերը: Հասարակական միջավայր. պնդություն և պաշտամունք հարաբերակցությունը: Նրա առնչությունները ձևավորվող Արևմտյան քաղաքակրթության հետ: Հին հնդկական քաղաքակրթությունը որպես աշխարհատարածքային դրսևորում: Նրա ազդեցության ոլորտների բացահայտումը:

8. Հին չինական քաղաքակրթություն /մ.թ. ա. 2-1-ին հազարամյակներ/

-Հնաեկ և մարդկային ժնտութենք: Նրանց փոխհարաբերման հարցը եին չինական քաղաքակրթության մեջ: Հին Չինաստանի պատմության սկզբնաղբյուրները և պատմագրության զարգացումը: Նրա պատմության պարբերացումը և ժամանակագրությունը: Նրանց լուրջանրացված բնորոշումը: Հին չինական քաղաքակրթությունը որպես դասական հեռավոր-աղևելյան դրևորում: Այն որպես անընդհատ համայրվող արժեք: Հին չինական քաղաքակրթության դերը համամարդկային առաջադիմության մեջ: Նրանում էվոլյուցիայի և հեղափոխության ուղիների համադրման հարցի քաջահայտումը: Չինական կայսրերի շարունակական բարեփոխումների քաղաքականությունը և նրանց ներքին ուղղվածությունը: Գիտակցված անցումը համայնավարությունից մասնավորին: Այն որպես փակ, սեփական ժնտութենի վրա հիմնված և, բնականաբար, դրանք հարգող հասարակական առաջադիմության տարրերակ: Հին չինական հասարակությանը բնորոշ ագրեսիվ պահվածքի հիմնավորումը:

Բաժին երրորդ

Սոր ուսումնական պլանի համաձայն «Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացին հատկացված ընդհանուր ժամաքանակը /84 ժամ/ բաշխվում է ներքոհիշյալ թեմատիկ հաշվարկի հիման վրա:

N	Թեմաների անվանումը	Լաբորանային ժամերը			Ստեղծագ. ժամեր 20 ժամ
		դաս.	գործ.	ընդ.	
1.	«Հին Արևելք» պատմական հասկացության իմաստավորումը	2ժ.	2ժ.	4ժ.	
2.	Հին Եգիպտոսական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազ./	4ժ.	6ժ.	10ժ.	
3.	Հին Միջագետքի քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 4-1-ին հազ./	4ժ.	6ժ.	10ժ.	
4.	Հին խնայական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 2-րդ հազ./	2ժ.	4ժ.	6ժ.	
5.	Ասորեստական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 2-րդ հազ./	2ժ.	4ժ.	6ժ.	
6.	Արևելամիջերկրակածովյան ափագանը հնադարում /մ.թ.ա. 2-1-ին հազ./	2ժ.	4ժ.	6ժ.	
7.	Հին Իրանական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 3-1-ին հազ./	2ժ.	4ժ.	6ժ.	
8.	Հին Հնդկական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 3-1-ին հազ./	2ժ.	4ժ.	6ժ.	
9.	Հին Չինական քաղաքակրթություն /մ.թ.ա. 2-1-ին հազ./	4ժ.	6ժ.	10ժ.	
Ընդ.		24ժ.	40ժ.	64ժ.	20ժ.

-«Ստեղծագործական ժամեր» բաժնում նշված 20 ժամը նախատեսվում է դասընթացի շրջանակում ուսանողական գիտական գործունեության համար /տեֆերատներ, թեզիսներ/, որը բաշխվելու է հետևյալ կերպ՝ 5օւս. x 4ժ=20 ժամ: Այդ ժամերի համար դուսախոսը վարձատրվելու է կիսամյակի վերջում՝ կատարված արդյունքը մասնագիտական ամբիոնի կողմից հաստատվելու դեպքում:

-Առաջադրվող «Ստեղծագործական ժամեր» բաժինը նախատեսում է լսարանային աշխատանքի ազատականացում, անհրաժեշտ փոփոխման ենթարկվելու գործող դասախոսություն-գործնական աշխատանք հարաբերակցությունը ու պայմանավորված է ուսանողների շրջանում ակտիվացող գիտական գործունեությամբ: Այն չի կարող գերազանցել գործող ժամաքանակի 1/3 մասը:

Կարևոր խնդիր է դասընթացի համար ըստ առաջադրված թեմաների սկզբնաղբյուրային, գիտա-տնտական, ուսումնա-մեթոդական նշանակության անհրաժեշտ հրատարակչական տեղեկատվության նախապատրաստումն ու առաջադրումը:

Բաժին երրորդ

2007-/08 ուսումնական տարում անցնել «Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացից ուսանողների գիտելիքների գնահատման կրեդիտային համակարգին՝ հիմք ընդունելով հետևյալ չափորոշիչները.

Փուլ-1 /Սովորել աշխատել/

-հաղորդվող նյութի տեսական մշակում /աշխատանք դասագրքի վրա/ - 7բալ.

-գործնական պարապմունքների ուսանողի մասնակցություն գործակիցը- 7 բալ.

- ուսանողի ներկայությունը խաբանային աշխատանքին -6 բալ.

- աշխատանք սկզբնաղբյուրների վրա⁺ - 10 բալ

- աշխատանք գիտա-տնտեսական գրականության վրա⁺⁺ - 10բալ

Փուլ - 2 /Մտավոր ապրանքի արտադրություն/

- գիտական ռեֆերատի (թեզի) պատրաստում և պաշտպանություն⁺⁺⁺ - 10 բալ

- դասընթացի շրջանակում ուսանողի գիտելիքները գնահատվում են նրկու փուլով, որոնց արդյունքով ամենաբարձր միավորը 50 բալն է, որից 40 բալը տրվում է առաջին փուլին, 10 բալը նրկրորդ փուլին:

- 0-ից մինչև 20-ը - «անբավարար»

- 21-ից մինչև 30-ը - «բավարար»

- 31-ից մինչև 44-ը - «լավ»

- 45-ից մինչև 50-ը - «գերազանց»

- Գերազանց գնահատվել կարող է այն ուսանողը, որը, որպես պարտադիր նախապայման, առաջին փուլի արդյունքներով հավաքել է 40 բալ, իսկ գիտական նախաձեռնությունն արժանացել է մասնագիտական հանձնաժողովի /ամբիոնի/ հավանությանը՝ հավաքելով 5 և ավելի բալ.

- գիտությանը կարող են զբաղվել բոլոր ուսանողները, ըստ ցանկության, ովքեր կարող են «գերազանց» գնահատվել միայն այն դեպքում, եթե նրկու փուլների արդյունքներով հավաքած միավորների գումարը հավասար /ավելին/ է 47 բալի(ց):

Գիտելիքների գնահատման առաջադրվող տարբերակի գլխավոր նպատակն ուսանողական միջավայրում մասնավոր նախաձեռնությունների ակտիվացումն է, որը նախատեսում է աշխատանքային սահմանված ծավալների իրականացում, որոնց համակարգումից ծնվում է գիտական որակը:

Резюме

Современный прогресс в научно-образовательной системе высшего образования дает повод для серьезных размышлений и действий. Поскольку основная ответственность за это лежит на выпускающих кафедрах, то предлагаемая инициатива - это попытка внедрить предложенные новшества. Они напрямую связаны с системой кредитования, которая постепенно внедряется в вузовское образование, предусматривая (в рамках других курсов действующих учебных программ, в том числе «Историю древнего Востока») ряд пропорциональных качественных изменений.

-прозрачность обязательств между студентом и преподавателем в учебном процессе с учетом приоритетности принципа научного сотрудничества.

-пересмотр целенаправленности лекций: переход от действующей сегодня научно-теоретической информации в научно- философское качество.

-совершенствование принципов системы оценки знаний, согласно которой первоочередным считать не ответ студента, а объем выполненных им научно-теоретических работ.

-исходя из логики формирования видоизменяющегося общественного прогресса, оценивать продукт производства умственного товара (в том числе в рамках курсов по специальностям) устанавливая конкретные критерии.

Все это нашло освещение в представляемой работе, которая, несомненно не претендует на полноту и нуждается в дополнениях и рекомендациях.

ԱրՊՀ, պատմության ամբիոն

* մասնագիտական ամբիոնը սահմանում է մշակվելիք սկզբնաղբյուրների քանակը

** մասնագիտական ամբիոնը սահմանում է մշակվելիք գիտա-տնտեսական ուսումնասիրությունների քանակը

*** աշխատանքը հաշվեգրվում է 5-10 բալ հավաքելու դեպքում